

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 16

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет технологій та дизайну, кафедра технологічної освіти
Відділ технологічної освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України
ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Львівський медичний університет
Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості»
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży (Польща)

Dragomanov Ukrainian State University
Faculty of technology and design, Department of technological education
Department of Technological Education of the Institute of Pedagogy
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Subdivision “Lviv Educational and Scientific Center for Professional Education”
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
SS of NULES of Ukraine “Berezhany Agrotechnical Institute”
Lviv Medical University
International charity organization “Leader of the Quality”
State scientific institution “Institute of Modernization of the Content of Education”
of the Ministry of Education and Culture of Ukraine
Lomza International Academy of Applied Sciences

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

Випуск 16

**MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF
EDUCATION AND SCIENCE: PROBLEMS AND
PERSPECTIVES
COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS
Issue 16**

**Київ – Львів – Бережани – Ломжа
2025**

**Kyiv– Lviv – Berezhany – Łomża
2025**

УДК: 37. 01 : 001

ISSN 2663-9718

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи: зб. наук. праць / [гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк].
Київ – Львів – Бережани – Ломжа, 2025. Вип. 16. 332 с.

Головний редактор:

Колісник-Гуменюк Ю.І., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Редакційна колегія:

Кільдеров Д.Е., доктор педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Харламенко В.Б., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Литвин А.В., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)

Руденко Л.А., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)

Жибак М.М., доктор економічних наук, професор (м. Бережани, Україна)

Олійник П.В., доктор фармацевтичних наук, професор (м. Львів, Україна)

Голіяд І.С., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Шарлович З., кандидат педагогічних наук (м. Ломжа, Польща)

Копельчак М.П., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Чаплик В.В., кандидат медичних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гуменюк О.М., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гурська І.С., кандидат економічних наук, доцент (м. Бережани, Україна)

Технічна верстка:

Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук (м. Львів, Україна)

Переклад англійською мовою:

Гуменюк В.В., Дубовик О.В. (м. Львів, Україна)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники закладів вищої освіти I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методів навчання у підготовці кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Видання розраховане на науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2025

© Відділ технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України, 2025

© ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти», 2025

© Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2025

© ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», 2025

© Львівський медичний університет, 2025

© Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості», 2025

© Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, 2025

© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, 2025

© Автори статей, 2025

ЗМІСТ *** CONTENTS

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ PEDAGOGIC SCIENCES		
<i>Соловійов Валерій Литвин Андрій Руденко Лариса Solovyov Valeriy Lytvyn Andriy Rudenko Larysa</i>	Удосконалення вищої педагогічної освіти в Україні Improvement of higher pedagogical education in Ukraine	9
<i>Колісник-Гуменюк Юлія Kolisnyk-Humeniuk Yuliia</i>	Сучасні форми та методи контролю за навчальними досягненнями Modern forms and methods of controlling educational achievements	17
<i>Сліпчишин Лідія Павлишин Степан Slipchyshyn Lidiia Pavlyshyn Stepan</i>	Роль освіти у формуванні розумної поведінки здобувачів The role of education in the formation of reasonable behavior of learners	22
<i>Ляшенко Марина Liashenko Maryna</i>	Особливості викладання дисципліни «Маркетингова та інноваційна проєктна діяльність» в умовах змішаного навчання Features of teaching the “Marketing and innovative prose activity” discipline in mixed learning conditions	32
<i>Харламенко Валентина Шатова Олена Kharlamenko Valentyna Shatova Olena</i>	Роль цифрових технологій у формуванні професійних траєкторій: від аналізу компетентностей до ринку праці Role of digital technologies in shaping professional trajectories: from competency analysis to the labor market	36
<i>Якімець Юрій Yakimets Yuriy</i>	Штучний інтелект як помічник в освіті: практичні рішення для викладачів і студентів Artificial intelligence as an assistant in education: practical solutions for teachers and students	44
<i>Тропіна Марія Голіад Ірина Tropina Mariia Holiyad Iryna</i>	Графічні технології як засіб формування екологічної свідомості в інноваційно-освітньому кластерному середовищі Graphic technologies as a means of forming environmental awareness in an innovative educational cluster environment	48
<i>Саламон Олег Кагуй Юлія Salamon Oleg Kaguy Yulia</i>	Раннє виявлення та корекція порушень у дітей з аутистичним спектром Early detection and correction of disorders in children with autism spectrum	55
<i>Бондарчук Вікторія Дубовик Оксана Bodnarchuk Viktoriia Dubovyk Oksana</i>	Становлення та розвиток студентського театру Formation and development of student theater	59

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 377.1:796

Соловійов Валерій, доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та психології

Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,

Литвин Андрій, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології та педагогіки

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,

Руденко Лариса, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології та педагогіки

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Анотація. У сучасних соціально-економічних реаліях, ускладнених розв'язаною проти нашого народу жорстокою війною, пріоритетними залишаються питання підготовки кадрів для всіх галузей економіки, виробництва та сфери обслуговування, науки і культури та ін. Це потребує виключної уваги до системи освіти України, підвищення її ефективності та якості підготовки фахівців. У статті акцентовано увагу на ключових положеннях нормативних документів щодо модернізації освітньої галузі, визначенні стратегічних орієнтирів цього процесу відповідно до викликів сьогодення.

Ключові слова: система освіти України, вища педагогічна освіта, педагогічні працівники, модернізація системи української освіти, професійний розвиток педагога.

Solovyov Valeriy, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of Pedagogy and Psychology Department,

Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Bobersky,

Lytvyn Andriy, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of Practical Psychology and Pedagogy Department

Lviv State University of Life Safety,

Rudenko Larysa, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of Practical Psychology and Pedagogy Department

Lviv State University of Life Safety,

Lviv, Ukraine

IMPROVEMENT OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION IN UKRAINE

Abstract. In modern socio-economic realities, complicated by the brutal war unleashed against our people, the issues of training personnel for all sectors of the economy, production, service sectors, science, and culture, etc. remain a priority. This requires exceptional attention to the education system of Ukraine, increasing its efficiency and the quality of specialists' training. The article focuses on the key provisions of regulatory documents on the modernization of the educational sector, determining the strategic guidelines of this process following the challenges of today.

Key words: Ukrainian education system, higher pedagogical education, pedagogical workers, modernization of the Ukrainian education system, teacher's professional development.

Уже три роки наше суспільство існує і бореться в умовах системної кризи, спричиненою російсько-українською війною. Наслідком цього є послаблення здатності держави, в тому числі освітньої галузі, ефективно відповідати на виклики часу. Проте, моральна підтримка та всебічна допомога переважної більшості демократичних країн у непростому протистоянні підтверджує правильність цивілізаційного вибору нашого народу, а саме – курсу на інтегрування в Європейську співдружність. Переконані, що цей курс неминуче приведе до сталого економічного розвитку, в тому числі динамічної розбудови вітчизняної системи освіти. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні зазначено, що ця галузь є «одним із головних стратегічних ресурсів забезпечення свободи і безпеки країни, досягнення соціального благополуччя, покращення благоустрою людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоздатності держави на міжнародній арені» [6].

У непростих соціально-економічних реаліях, зумовлених різними обставинами й ускладнених розв'язаною проти нашого народу жорстокою війною, пріоритетними залишаються питання підготовки кадрів для всіх галузей економіки, виробництва та сфери обслуговування, науки і культури та ін. Це потребує виключної уваги до системи освіти України, підвищення її ефективності та якості підготовки фахівців. Принципово важливою є побудова системи освіти, здатної своєчасно підготувати їх до завдань, що постануть перед ними у найближчій і віддаленій перспективі.

Інноваційна система освіти, яка відповідає потребам суспільства та запитам його представників, базується на цілеспрямованому формуванні як фундаментальних загальнонаукових, так і перспективних професійно орієнтованих якостей і компетентностей. Стратегічним завданням модернізації освіти є перегляд змісту професійної підготовки та його оновлення, осучаснення методик, упровадження інноваційних освітніх технологій. З огляду на це зростають вимоги до педагогічних працівників й актуалізуються завдання превентивного вдосконалення системи підготовки учительського та викладацького корпусу. На думку науковців, ключову роль у вирішенні пріоритетних завдань щодо розбудови держави і суспільства відіграє педагог, учитель, який своєю працею: стимулює інноваційний соціально-культурний розвиток; здійснює визначальну місію у створенні духовного потенціалу країни та морального поступу її громадян; готує нову генерацію, прийдешню зміну [5].

Особливої актуальності в останні десятиліття набула проблема підвищення якості тієї ланки педагогічної освіти, що забезпечує підготовку вчителів закладів загальної середньої освіти, а також викладачів загальноосвітнього компонента у професійній (професійно-технічній) освіті. Їхня діяльність є суттєвим чинником

забезпечення ефективності освіти на всіх рівнях та успішності розв'язання вагомих соціально-економічних завдань.

Сутність сучасної педагогічної освіти детермінована традиційною зорієнтованістю на підготовку фахівців до професійної освітньо-педагогічної діяльності, що забезпечується тісним взаємозв'язком загальнонаукової та психолого-педагогічної складових вищої освіти цього профілю, неподільна єдність яких пояснюється об'єктивною внутрішньою взаємозумовленістю: без належної фундаментальної та спеціалізованої практико орієнтованої підготовки вчителів поступ науки і освітньої практики принципово неможливий.

На сучасному етапі відбуваються глибинні перетворення, передусім виникнення та розвиток єдиного освітнього простору, пов'язаного з прагненням нашої держави інтегруватися в Європейський Союз, процеси інтернаціоналізації, глобалізації та подальшої інформатизації суспільства та соціокультурного контексту, що потребують проєктування, створення та підтримання інформаційно-освітнього середовища закладів, а також додаткових заходів задля забезпечення мобільності та конкурентоспроможності випускників, гарантування якості професійної підготовки завдяки впровадженню її стандартизації на компетентнісній основі. Підготовка вчительських кадрів в Україні здійснюється на основі уніфікації рівнів вищої освіти: бакалавр, магістр, доктор філософії. Освітні програми, за якими вона відбувається, опираються на стандарти вищої освіти, що відповідають переліку галузей і спеціальностей; забезпечення автономії закладів освіти передбачає урахування вимог до якості навчання, цифровізації, взаємодії з роботодавцями.

Модернізацію педагогічної освіти, як ланки освіти загалом, забезпечують два взаємопов'язані процеси: оптимізація чинної освітньої системи зі збереженням національних традицій і пріоритетів і розроблення інноваційних підходів з імплементацією кращого зарубіжного досвіду, урахуванням вимог Болонської угоди, гармонізацією освітніх програм. ЗВО, які здійснюють підготовку педагогічних працівників, орієнтуються на підвищення якості вищої освіти відповідно до європейських критеріїв, реалізацію кредитно-модульної системи оцінювання результатів навчання, утвердження принципів академічної доброчесності.

Звернемо увагу, що педагогічна освіта покликана забезпечити реалізацію двох важливих функцій освітньої галузі – відтворення та розвитку. Відтворення (трансляція) полягає у передаванні прийдешнім поколінням соціокультурного досвіду, засвоєнні здобувачами освіти загальнолюдських гуманістичних і загальнокультурних цінностей, збереженні культурно-історичних і духовних національних традицій, психічного здоров'я, фізичному загартуванні майбутніх

фахівців, формуванні гармонійно розвиненої молодшої зміни, інтелектуально, морально і фізично готової до активної життєдіяльності. Реалізація цієї функції забезпечує збереження традицій і цінностей у суспільстві, наступність поколінь, стійкість і стабільність діяльності та розвитку освітньої системи, основним ресурсом якої є педагогічні кадри.

Функція розвитку відображає необхідність випереджувального орієнтування професійної підготовки педагогічних працівників на вирішення майбутніх проблем у процесі трансформації та розбудови освітньої та позаосвітньої сфер. Вона спрямована на прогнозований розвиток людського капіталу для соціальної та виробничої галузей, інших потреб країни, кожного регіону, окремої громади. У цьому сенсі педагогічну освіту правомірно розглядати як основу ефективної економіки, сфери обслуговування, розвитку науки, культури, безпеки тощо, яка забезпечує виховання свідомих громадян і підготовку компетентних кадрів для всіх галузей реального сектору економіки. Водночас реалізація цієї функції спрямована на підвищення якості підготовки педагогічних працівників для всіх рівнів і ступенів системи освіти: дошкільної, початкової, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), вищої та післядипломної освіти. Адже компетентність педагогів, якість їхньої професійної підготовки і ступінь громадянської відповідальності суттєво впливає на успішне вирішення завдань розбудови держави і суспільного поступу.

Одним із ключових завдань, визначених Законом «Про освіту», є розроблення професійних стандартів як об'єктивно зумовлених вимог до компетентностей педагогічних працівників, а також запровадження процедури їхньої сертифікації, що прирівнюється до атестації та передбачає отримання відповідної доплати [8]. Закон України «Про повну загальну середню освіту» унормував можливості професійного розвитку педагогів і передбачив створення центрів їхнього професійного розвитку та запровадження педагогічної інтернатури для молодих учителів, які ще не мають досвіду педагогічної діяльності, протягом першого року роботи [9]. Таким чином створена форма професійної адаптації педагога-початківця.

У Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України наголошено на необхідності: забезпечення особистісного і професійного розвитку майбутніх учителів на основі особистісно орієнтованої парадигми; приведення змісту підготовки педагогічних працівників у відповідність до вимог інформаційного суспільства та змін у соціально-економічній, духовній і гуманітарній сферах; модернізації діяльності педагогічних ЗВО на основі поєднання традиційних і новітніх педагогічних технологій, створення нового

покоління дидактичних засобів; удосконалення мережі закладів вищої освіти і післядипломної педагогічної освіти з метою реалізації безперервної освіти педагогічних працівників [2]. Привертає увагу те, що серед передбачених вимог до вчителя відзначається наявність: умінь щодо організації планування роботи, згуртування учнівського колективу тощо; дидактичних навичок, що виявляються в доступному та послідовному викладенні навчального матеріалу, стимулюють когнітивні процеси, інтелектуальний розвиток і духовне піднесення учнів; перцептивних здібностей, які дають змогу вчителю проникати в духовний світ дітей, об'єктивно оцінювати їхні емоційні стани; комунікативних навичок, які сприяють налагодженню відносин з учнями та їхніми батьками, колегами та керівниками закладу освіти; сугестивних здібностей, які забезпечують емоційно-вольовий вплив на вихованців; науково-дослідницьких умінь щодо пізнання й об'єктивного аналізу педагогічних ситуацій; предметних здібностей, які стимулюють ефективність пізнавальної діяльності. Відповідно до цих вимог Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти [1, с. 104] визначає завдання – підготувати вчителя як індивідуальність та всебічно розвинену особистість, що свідомо та творчо реалізує професійні функції, постійно підвищує науковий і професійний рівень, має цілісне уявлення про професійно-педагогічну діяльність.

Положення Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні спрямовані на її вдосконалення, залучення до педагогічної діяльності фахівців інших професій і створення сприятливих умов для розвитку альтернативних моделей безперервного професійного й особистісного розвитку педагогічних працівників [3]. У Концепції вказано такі вектори реформування педагогічної освіти: упровадження інтернатури для випускників педагогічних ЗВО; необхідність оновлення стандартів, змісту, структури і технологій навчання в системі професійної підготовки педагогів; потреба визначення і запровадження механізмів зростання престижу праці вчителя в суспільстві; потреба в розробленні та реалізації освітніх програм підготовки вчителя за дуальною формою навчання тощо.

Українські науковці та педагогічна громадськість переконані, що національна школа буде успішною, якщо в ній працюватиме умотивований учитель – лідер, здатний вести за собою, який любить дітей і свій предмет, якісно його викладає, вирішуючи при цьому низку питань щодо вдосконалення навчального матеріалу, комунікування з учнями тощо, виховуючи освічених і морально свідомих особистостей, патріотів і майбутніх професіоналів. Зрозуміло, що концепція «нової школи» передбачає «умотивованого вчителя, який має свободу творчості та розвивається професійно», а також «сучасне

освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання» [7, с. 16].

Аналіз нормативних документів дає підстави для висновку про доступність професійного розвитку педагога в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти. Стратегічними орієнтирами, що відображені в цих документах, визначено пріоритетні напрями розвитку педагогічної освіти, передбачено її сталий еволюційний поступ, що задовольнятиме інтереси як особистості вчителя, так і потреби держави і суспільства. Це вселяє надію на суттєві позитивні перетворення в цій важливій галузі освіти [11]. Варто також підкреслити, що в освітньому законодавстві помітна увага приділена розвитку саме педагогічної освіти, педагогічних ЗВО і педагогічних інститутів (факультетів, відділень) університетів.

Аналіз цих і низки інших документів засвідчив їх спрямованість на дотримання у процесі реформування таких вимог:

1) відповідності науково-методичних, змістово-технологічних та організаційно-структурних перетворень у системі вищої педагогічної освіти процесам її гуманізації, інформатизації, децентралізації, неперервності, багаторівневості та інтеграції;

2) узгодженості та наступності цілей, змісту, організаційних форм, методів та технологій, напрямів професійної підготовки педагогічних кадрів на всіх рівнях, ланках і щаблях системи освіти;

3) відповідності рівня педагогічної освіти до підвищених вимог, що висуваються до випускників закладів загальної середньої освіти у нових соціально-економічних реаліях.

У контексті розглянутих аспектів розвиток педагогічної освіти передбачає трансформації в підготовці майбутніх учителів на основі сучасних вимог до випускників педагогічних закладів вищої освіти з боку держави, суспільства, здобувачів і стейкхолдерів, вимог Державного стандарту базової середньої освіти, а також неперервного моніторингу результатів діяльності педагогічних ЗВО. Реформування провідної ланки національного шкільництва – загальної середньої освіти в рамках реалізації концепції Нової української школи детермінує необхідність всебічного вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів [7]. При цьому органічною складовою професійної освіти вчителя є психолого-педагогічна підготовка як один із найважливіших чинників успішного опанування методик навчання у ЗЗСО відповідно до напрямів спеціалізації.

Лише високо компетентний і професійно підготовлений педагог, якому властиві інноваційний, творчий підхід до вирішення завдань загальної середньої

освіти, здатний задовольнити запити суспільства і потреби освітньої практики під час модернізації освіти. У зв'язку із цим Президент НАПН України В. Кремень наголошує на гострій потребі реформування вітчизняної педагогічної освіти. На його думку, щоб підготувати молоду людину до життя в сучасних реаліях, кожному вчителю потрібно внутрішньо збагнути сутність змін, а суспільство та державу зорієнтувати на свідоме, послідовне та динамічне їх сприйняття [4, с. 8]. А це потребує прогностичного бачення напрямів модернізації професійної підготовки педагогічних працівників різного рівня та профілю в Україні.

Соціокультурні зміни, складна та тривала в часі модернізація системи української освіти, невпинне зростання обсягів інформації, темпів розвитку та впровадження в освітній процес інформаційно-комунікаційних технологій об'єктивно зумовлюють посилення вимог до всебічної професійної підготовленості педагогічних працівників [5]. Підвищення вимог до рівня їхньої компетентності та результатів професійної підготовки у ЗВО визначається також необхідністю реалізації ними особистісно розвивальної освітньої парадигми під час вирішення завдань, які поставатимуть перед ними як молодими фахівцями у різних ланках освіти. Вони водночас мають бути готовими до сприйняття та застосування позитивних зразків зарубіжного досвіду, впровадження сучасних інновацій і збереження та примноження кращих традицій української освіти.

Дослідження закономірностей розвитку системи освіти і процесів модернізації педагогічної освіти дали підстави науковцям і практикам виокремити чинники, які визначають загальні стратегічні напрями перетворень у підготовці майбутніх учителів [10, с. 39-40]:

- науково-методичний супровід і фундаменталізація педагогічної освіти, яка передбачає взаємодію педагогічних ЗВО, наукових установ НАПН України, а також інститутів післядипломної педагогічної освіти; увага до педагогічної майстерності та підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу;
- випереджувальний, прогностичний, розвивальний, інноваційний характер педагогічної освіти;
- неперервність, ступеневість і наступність педагогічної освіти всіх рівнів;
- варіативність підготовки педагогічних кадрів (у закладах педагогічного профілю, класичних університетах, технічних, мистецьких, фізкультурного профілю ЗВО та інших профільних і багатопрофільних закладах);
- компетентнісний підхід до стандартів вищої освіти й організації професійної підготовки вчителів;
- гуманістичний і студентоцентризований характер педагогічної освіти;

- упорядкування мережі закладів, реструктуризація та університетизація вищої педагогічної освіти (перетворення або об'єднання закладів педагогічного профілю в педагогічні університети);
- опора на національні традиції з імплементацією кращого зарубіжного досвіду, сучасних освітніх тенденцій і продуктивних інновацій;
- регіоналізація та децентралізація, які зумовлюють диверсифікацію освітньо-професійних програм зі спеціальностей педагогічного профілю у ЗВО з урахуванням особливостей і потреб регіонів у педагогічних працівниках;
- комплексні інноваційні перетворення в педагогічній освіті, що забезпечують її подальше вдосконалення.

Виявлення основних тенденцій щодо змін у цілях, процесі та результатах професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників дає підстави зазначити, що нині спостерігається видиме зміщення акцентів з предметної та методичної підготовки, притаманної сформованим і усталеним традиціям вітчизняної педагогічної освіти, у бік вироблення в майбутніх вчителів умінь щодо організації та управління власною педагогічною діяльністю, «просування» освітніх послуг, а також опанування психологічного інструментарію для виконання педагогічної діяльності в сучасних умовах та підвищення її ефективності. Серед головних шляхів вирішення цього завдання слід звернути увагу на: вдосконалення психолого-педагогічної та методичної підготовки майбутніх учителів різного профілю під час навчання у ЗВО; застосування до освітнього процесу методологічних підходів, зорієнтованих на розвиток особистості, її активне входження в професію і досягнення належного рівня самореалізації у професійно-педагогічній діяльності [10, с. 42-43].

У зв'язку з цим перед українськими ЗВО педагогічного профілю постає складне завдання щодо формування педагогічної компетентності майбутніх учителів і, водночас, зорієнтованості освітнього процесу на їхній гармонійний загальнокультурний, інтелектуальний, моральний і фізичний розвиток.

Список використаних джерел

1. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти : затв. наказом МОН України від 14.08.2013 р., № 1176. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/ (дата звернення: 18.02.2025).
2. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір : затв. наказом МОН України від 31.12.2004 р., № 998. URL: www.mon.gov.ua/images/education/.../knc.doc (дата звернення: 18.02.2025).
3. Концепція розвитку педагогічної освіти в Україні : затвердж. наказом Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyirozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 5.02.2025).

4. Кремень В. Г. Педагогічна освіта в контексті цивілізаційних змін. *Теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології* : зб. наук. пр. / за заг. ред. Н. Г. Ничкало. Харків : НТУ «ХПІ», 2007. С. 3–8.
5. Литвин А., Руденко Л., Федюк Г. Методичні особливості розвитку педагогічної майстерності вчителів у процесі професійного самовдосконалення. *V Всеукраїнський педагогічний конгрес* : зб. наук. пр. Львів : Сполом, 2020. С. 108–118.
6. Національна доктрина розвитку освіти : затв. Указом Президента України від 17 квітня 2002 р., № 347/2002. *Освіта*. 2002. № 26. С. 2–4.
7. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи : ухвал. рішенням колегії МОН України 27.10.2016 р. / упор. Л. Гриневич та ін.; заг. ред. М. Грищенко. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola-compressed.pdf>. (дата звернення: 20.02.2025).
8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 12.02.2025).
9. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 12.02.2025).
10. Соловійов В. Ф. Методологія, теорія та методика педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання : монографія. Львів : ЗУКЦ, 2023. 576 с.
11. Pedagogical Constitution of Europe. Association of Rectors of pedagogical universities in Europe. URL : <http://www.arpue.org/index.php/uk/chasopys-yevropeiskipedahohichni-studii/pedahohichna-konstytutsiia-yevropy> (application date: 5.02.2025).

УДК 378.26.3.004.9

*Колісник-Гуменюк Юлія, доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологічної освіти
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Київ, Україна*

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗА НАВЧАЛЬНИМИ ДОСЯГНЕННЯМИ

***Анотація.** У сучасному освітньому процесі контроль за навчальними досягненнями є важливим інструментом оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів освіти. У цій роботі розглянуто сучасні форми та методи контролю, які поєднують традиційні підходи з інноваційними технологіями. Акцент зроблено на тестуванні, проєктній діяльності, гейміфікації, електронних журналах та портфоліо, інтерактивних онлайн-платформах. Окрему увагу приділено ролі рефлексивних методів і самооцінюванню у формуванні критичного мислення та самостійності студентів. Запропоновано підходи до ефективного використання методів контролю для підвищення якості освіти та мотивації до навчання.*

***Ключові слова:** тестування, проєктна діяльність, гейміфікація, електронні журнали, інтерактивні онлайн-платформи, контроль.*

*Kolisnyk-Humeniuk Yuliia, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Technological Education Department, Dragomanov Ukrainian State University,
Kyiv, Ukraine*

MODERN FORMS AND METHODS OF CONTROLLING EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS